

Aan:

De minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
Mw. dr. G. ter Horst
Postbus 20011
2500 EA Den Haag

H.L. Kokshoorn **inlichtingen**
070 - 376 57 33 **telefoon**
h.kokshoorn@caop.nl **e-mail**

- **bijlage(n)**ROP/09.00027 **briefnummer**G.1.11 **zaaknummer**02 april 2009 **datum**

c.c. De minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid

Onderwerp:

ROP-advies inzake klokkenluiden in de publieke en private sector (n.a.v. adviesaanvraag d.d. 13 november 2008, ref. 2008-0000541998)

Geachte mevrouw Ter Horst,

Met uw bovenvermelde brief heeft u de Stichting van de Arbeid en de Raad voor het Overheidspersoneelsbeleid (ROP) om advies verzocht met betrekking tot de mogelijke oprichting/inrichting van een centraal meldpunt klokkenluiders voor zowel de publieke- als de private sector. De Stichting van de Arbeid en de ROP hebben de totstandkoming van hun advies weliswaar gecoördineerd, maar hebben besloten tot een separaat advies, omdat de posities (gedeeltelijk) uiteenlopen.

U verzoekt de ROP zich met name uit te spreken over de hiernavolgende aspecten.

- de oprichting van een onafhankelijk meldpunt;
- de structuur en bevoegdheden van een eventueel op te richten meldpunt.

Daarnaast bevat uw adviesaanvraag een korte schets van de maatregelen die het kabinet voor ogen staan ter bevordering van de bescherming van klokkenluiders in de publieke en private sector. De ROP zal hier in haar advies voor de overheidssectoren onder III. aanvullend op ingaan.

M.b.t. uw adviesaanvraag heeft op 29 januari jl. overleg plaatsgevonden tussen de ROP en de Stichting van de Arbeid, om standpunten uit te wisselen en om af te stemmen over de wenselijkheid van een onafhankelijk meldpunt.

In het navolgende wordt ingegaan op de aspecten uit de adviesaanvraag.

I. M.b.t. een onafhankelijk meldpunt klokkenluiders publieke- en private sector

De ROP en de Stichting van de Arbeid delen hun visie ten aanzien van de wenselijkheid van een landelijk advies- en verwijspunt klokkenluiden voor zowel de publieke- als de private sector.

De ROP onderschrijft daarom de wenselijkheid van een onafhankelijk en laagdrempelig advies- en verwijspunt klokkenluiden ten behoeve van de publieke en private sector.

De volgende taken kunnen -in deze visie- bij het advies- en verwijspunt worden belegd:

- Het bieden van een klankbord;
- Het bieden van informatie en/of advies aan potentiële klokkenluiders zodat zij de juiste procedure volgen voor het melden van misstanden. In de overheidssectoren is in sectorale regelgeving neergelegd welke procedure gevolgd moet worden om een misstand te melden. Voor de sectoren Rijk, Defensie en Politie wordt op de sectortafels nog overleg gevoerd over een wijziging van deze procedures.
- Het desgewenst doorverwijzen naar de juiste instantie. Welke instantie dat is, hangt af van de concrete situatie (bijv. vertrouwenspersoon, arbeidsinspectie, NMa en ook het centraal meldpunt voor de overheidssectoren waarover meer hieronder bij II.);
- Het zicht houden op het proces;
- Het opbouwen en bundelen van expertise en het geven van algemene voorlichting op het gebied van klokkenluiden aan werkgevers en werknemers.

Dit advies- en verwijspunt beschikt derhalve niet over de bevoegdheid tot het verrichten van onderzoek m.b.t. een vermoeden van misstand.

Belangrijke randvoorwaarden waaraan het advies- en verwijspunt zal moeten voldoen, zijn:

- het garanderen van de vertrouwelijkheid (geheimhoudingsplicht);
- het initiatief voor het onderhouden van contacten bij de potentiële klokkenluider laten. Dat wil zeggen: de potentiële klokkenluider bepaalt na de informatieverzorging en/of het verkregen advies zelf of, en zo ja, welke actie hij onderneemt.

Mocht het kabinet het advies om tot een landelijk advies- en verwijspunt klokkenluiden te komen overnemen, dan wil de ROP graag betrokken worden bij de verdere vormgeving. Onderwerpen die dan aan de orde dienen te komen zijn onder andere:

- waarborgen vertrouwelijkheid;
- onafhankelijke positionering;
- financiering;
- toezicht en monitoring.

In aanvulling op het advies van de Stichting van de Arbeid met betrekking tot het advies- en verwijspunt klokkenluiders merkt de ROP het volgende op. De overheidssectoren nemen thans ten opzichte van de private sector een afwijkende positie in, doordat in de overheidssectoren reeds verschillende commissies, zoals de Commissie Integriteit Overheid (CIO) en de Commissie Klokkenluiders Gemeentelijke Overheid (CKGO) functioneren die beschikken over een onderzoeksbevoegdheid. De ROP wenst nadrukkelijk die situatie te continueren en adviseert derhalve, naast het eerdergenoemde advies- en verwijspunt, een meldpunt dat de bevoegdheid heeft om onderzoek te verrichten.

II. *Centraal Meldpunt Integriteitschendingen Overheid*

Naast het bovenvermelde advies- en verwijspunt adviseert de ROP ten behoeve van de overheidssectoren een Centraal Meldpunt Integriteitschendingen Overheid (werktitel; naamgeving moet nader worden bepaald) in te stellen.

De ROP adviseert om dit Centraal Meldpunt Integriteitschendingen Overheid in eerste instantie in te richten voor de sectoren Rijk, Defensie, Politie en Provincies. De ROP adviseert om deze sectoren bij de nadere inrichting van dit Centraal Meldpunt te betrekken op de desbetreffende sectortafels. Indien er andere overheidssectoren zoals Waterschappen, Gemeenten en/of Onderwijs zich willen aansluiten bij dit Centraal Meldpunt dan moet dit mogelijk zijn. Dit geldt ook voor organisaties uit de private sector die zich willen aansluiten bij dit Centraal Meldpunt met onderzoeksbevoegdheden.

Het Centraal Meldpunt Integriteitschendingen Overheid moet de bevoegdheid hebben om m.b.t. een vermoeden van misstand een onderzoek in te (laten) stellen, zoals ook bij de huidige Commissie Integriteit Overheid (CIO) is geregeld.

De ROP denkt m.b.t. het Centraal Meldpunt Integriteitschendingen Overheid aan de volgende structuur en werkwijze:

- Ambtenaren kunnen onder omstandigheden direct toegang hebben tot het Centraal Meldpunt Integriteitschendingen Overheid, dus ook zonder tussenkomst van het onder I. vermelde advies- en verwijspunt. In de sectoren Rijk, Politie en Defensie wordt reeds gewerkt met vertrouwenspersonen integriteit (VPI) die een advies- en verwijfsfunctie hebben voor potentiële klokkenluiders. Deze VPI's moeten rechtstreeks naar het Centraal Meldpunt kunnen doorverwijzen. Maar ook in het geval een klokkenluider op grond van de sectorale regelgeving niet eerst intern hoeft te melden, moet hij zich rechtstreeks kunnen wenden tot het Centraal Meldpunt. Het aspect van de directe toegang tot het Centraal Meldpunt Integriteitschendingen Overheid zal de komende tijd nog onderwerp van gesprek zijn aan de genoemde sectortafels.
- Het Centraal Meldpunt Integriteitschendingen Overheid bepaalt zelf of onderzoek nodig is.
- Indien nader onderzoek noodzakelijk wordt geacht, bepaalt het Centraal Meldpunt Integriteitschendingen Overheid of zij het onderzoek zelf uitvoert of dat onderzoekscapaciteit/-expertise wordt ingehuurd bij een extern onderzoeksinstituut (bijvoorbeeld bij de Nationale Ombudsman, de Onderzoeksraad voor Veiligheid, NMa, Arbeidsinspectie, Milieudienst, accountancy-organisaties etc.), indien bijvoorbeeld een specifieke expertise is vereist. De gedachte hierbij is, dat de schaalgrootte van het Meldpunt te klein is om zelf een permanente en brede onderzoekscapaciteit in stand te houden.
Door de mogelijkheid van externe inhuur van onderzoekscapaciteit kan ook maatwerk worden geboden, afhankelijk van de situatie en vraagstelling. In deze constructie blijft het instituut van de Nationale Ombudsman het instituut dat in laatste instantie kan oordelen over het functioneren van het Centraal Meldpunt Integriteitschendingen Overheid.
- Het (eventueel) gecontracteerde onderzoeksinstituut voert onderzoek aan de hand van de feiten; het is echter het Centraal Meldpunt Integriteitschendingen Overheid dat de conclusies trekt.
- Het Centraal Meldpunt Integriteitschendingen Overheid brengt een zwaarwegend advies uit aan het bevoegd gezag, waarvan het bevoegd gezag slechts gemotiveerd kan afwijken.
- Het Meldpunt heeft voorts een taak als appèlorgaan, indien interne meldingen niet (serieus), te laat, onvoldoende voortvarend etc. worden opgepakt, of de melder het oneens is met het oordeel dat geformuleerd wordt nadat de interne procedure afgesloten is.

III. Overige maatregelen voor de publieke sector

Sociale partners in de ROP hebben kennisgenomen van de bijgestelde conceptversie van de klokkenluidersregeling d.d. 4 maart 2009 voor het melden van een vermoeden van een misstand bij de sectoren Rijk, politie en defensie en het overleg hierover op de sectortafels.

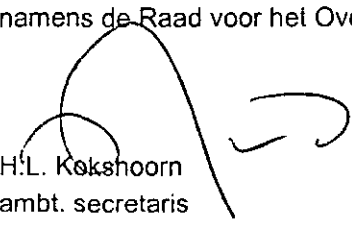
Deze besluitvorming betreft vooral het treffen van maatregelen op de korte termijn waarbij de drempel om een misstand te melden wordt verlaagd. Deze maatregelen bieden vooral een reactieve bescherming aan de klokkenluider als er schade dreigt te ontstaan, of reeds is ontstaan.

De ROP adviseert bovendien aan de Minister, om te komen tot een model waarbij op de langere termijn maatregelen worden getroffen die proactief meer bescherming bieden aan de (potentiële) klokkenluider ter voorkoming van schade. Hoe meer bescherming de klokkenluider krijgt, hoe groter de kans is dat een potentiële klokkenluider een misstand zal melden. Dit leidt ertoe dat de overheid meer transparant en integer zal kunnen functioneren. De ROP ziet in die context raakvlakken met een eerder door hem uitgebracht advies, namelijk over de beroepscode en professionalisering.

Uiteraard is de Raad voor het Overheidspersoneelbeleid bereid zijn advies nader toe te lichten.

Met vriendelijke groet,

namens de Raad voor het Overheidspersoneelsbeleid (ROP)

H.L. Kokshoorn
ambt. secretaris

